

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. Юрій Стросольський МЕТА ПЛАСТУ	6
II. Сенчук Роман ЮНАК.....	10
III. Василь Палієнко ВИХОВНИК	13
ЧАСТИНА ПЕРША. ПЕРШЕ ЗАВДАННЯ ЗВ'ЯЗКОВОГО: ДОПОМАГАТИ ГУРТКОВИМ ВЕСТИ КУРІНЬ ГУРТКОВОЮ СИСТЕМОЮ	16
I. Андрій Коморовський ГУРТКОВА СИСТЕМА	16
II. Василь Палієнко ПРОГРАМА І ПЛАНУВАННЯ КУРЕННЯ.....	25
ЧАСТИНА ДРУГА. ДРУГЕ ЗАВДАННЯ ЗВ'ЯЗКОВОГО: ДОПОМАГАТИ КОЖНОМУ ЮНАКОВІ РОСТИ	37
I. Зенон Дуда ХЛОПЕЦЬ СТАЄ ПЛАСТУНОМ	37
II. Зенон Дуда ЮНАК ЛИШАЄТЬСЯ У ПЛАСТІ	40
III. Зенон Дуда ЮНАК ПЛАСТУЄ І РОСТЕ	44
ЧАСТИНА ТРЕТЯ. НАПРЯМНІ ТА ЗАСОБИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ	48
I. Іван Головінський ФІЗИЧНИЙ І ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ЮНАКА	48
II. Володимир Соханівський. ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКА	52
III. Антоніна Горохович НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ.....	60
IV. Євген Гут-Кульчицький СПІВПРАЦЯ З РОДИНОЮ, ЦЕРКВОЮ, ШКОЛОЮ, ГРОМАДОЮ	64
V. Павло Палієнко ГУТІРКИ	73
VI. Павло Лимаренко ІГРИ ТА ЗАБАВИ.....	76
VII. Богдан Яців. МАНДРІВНИЦТВО	97
VIII. Богдан Пендзей ТАБРИНИЦТВО	108
IX. Мирослав Раковський КНИГОВЕДЕННЯ.....	126
X. Андрій Харак БІБЛІОТЕКА	134
XI. Василь Палієнко ГОСПОДАРСТВО І ВИРЯД.....	136
XII. Роман Копач ДОМІВКА.....	138
XIII. Данило Струк ОДНОСТРІЙ І ВПОРЯД.....	141
XIV. Осип Е. Бойчук ПРАВИЛА ПЛАСТОВОЇ ГРИ	144
XV. Олександр Бережницький МОРСЬКЕ ПЛАСТУВАННЯ.....	161
XVI. Ярослав Лучкань ЛЕТУНСЬКЕ ПЛАСТУВАННЯ.....	166
XVII. Олександр Бережницький ІНШІ УЛАДИ.....	170

ВСТУП

I. Юрій Стросольський МЕТА ПЛАСТУ

Можемо легко уявити собі, що для молодого людини, юнака, який приєднується до пластового гурту, запланована мета Пласту не є свідомим мотивом його постанови. Навпаки, юнак бачить мету у самому пластуванні, у його привабливому змісті, в активностях, пригодах, романтиці тощо. Він не думає про те, що через пластування і в його висліді він стає кращим, кориснішим, може, — щасливішим. Він думає про те, що саме пластування вже тепер дасть йому вдовolenня, заспокоїть цікавість, дасть щасливі переживання.

Тож так і повинно бути. Це саме суть пластової методи, що *самовиховання* як *мета* Пласту приховане за його атрактивністю. Можна сказати, що юнак, пластуючи, „самовиховується“ підсвідомо.

Натомість свідомість мети Пласту має інше значення для пластових виховників, які керують юнацьким пластуванням як виховним середовищем. Для пластового виховника, тут зокрема — зв'язкового, усвідомлення мети Пласту, визнання її вартості і відчуття, що для неї він повинен і варто йому працювати, буде першим фактором у мотивуванні свого бажання стати виховником.

А пізніше зустрине пластовий виховник незліченно багато ситуацій та проблем, які йому доведеться оцінювати, і багато постанов, які йому доведеться зробити, і він побачить, що саме знання пластових приписів і засад методики не дасть йому для цього достатньої підстави. Тоді мета Пласту, як головна напрямна, як свого роду „генеральна лінія“, допоможе йому оцінити ситуацію чи проблему, перевірити її доцільність із перспективи тієї віддаленої мети його провідницької праці і прийняти відповідну постанову, спрямовану до неї.

Одним словом: усвідомлення мети Пласту — це для зв'язкового не тільки ідейний принцип, але й практичний, провідний і контрольний чинник у його діяльності. Він муситиме мати перед очима різні аспекти тієї мети і конфронтувати їх із різними аспектами своєї праці.

Ми можемо сприймати мету Пласту як філософічну, абстрактну ідею і бачити вимріяний „світ Добра і Краси“, у якому наш вільний народ зможе „підняти у небо“ свій зір ... І ми, пластові провідники, не можемо забувати цих уявлень. Вони, неначе маяк у порті призначення, дають нашій плавбі добрий напрям. Це наша пластова мрія, наша цінність. Вона близька нашому ідеалізму, нашому бажанню великого, нашому пластовому романтизму (чи не тому вона так часто снується при блиску полум'я пластової ватри); вона дає інспірацію, надхнення, порив.

Але наш сучасний світ, такий сповнений матеріалізму, не сприяє мрійництву — собі на шкоду. І ми починаємо замало мріяти, замало шукати насаги у мрії. Бо хоч мрійництво може бути небезпечне, коли стає ціллю в собі, то воно є великою силою, коли бажання здійснити мрію міцне, коли шлях до цього здійснення реалістичний і посилений практичною підготовкою. Скільки то великих діл починалось від великої мрії!

Так, отже, і мрія про високі цілі Пласту є свого роду методичним засобом виховання. Пластовий виховник не повинен цього забувати. Але це, сказати б, „на свято“: так як і пластова ватра є виховним чинником „на свято“.

Натомість пластовий будень, отже, поточна праця пластового виховника змагає до конкретніших, реально уловних цілей. Це вимагає сконкретизувати мету Пласту і представити її у формі понять, зближених до життєвих ситуацій, які як реальність стоять перед нами, у яких ми живемо і змагаємося, які переживаємо й розуміємо, до яких маємо певне виразне, позитивне чи негативне, моральне чи матеріальне ставлення.

Те реальне ставлення до конкретних цілей таке виразне, що воно мусить мати не тільки **суб'єктивне** забарвлення, бо і не може бути зовсім вільне від суб'єктивного розуміння й відчуття живої людини, пластового виховника; але воно мусить і **об'єктивно** віддзеркалитись у конкретних виховних прицілах пластової організації в даних обставинах. Наприклад, те, що ми називаємо збереженням ідентичності, мало б інше уявлення на Рідних Землях, а мусить бути відмінне у країнах нашого поселення,

Мету Пласту можна висловити трьома словами: **виховати доброго громадянина.**

Це коротке визначення обіймає засіб, об'єкт і його кваліфікацію.

Ми інколи говоримо, що метою Пласту є *виховувати*: адже це виховна організація. Насправді ж мета, до якої прямуємо, це — добрий громадянин. Виховання — це засіб, який веде до мети; це функція,

система діяннн, сперта на певній методі. Це радше завдання на час пластування, ніж ціль, і ніколи ціль для себе. Це так, як у школі: там учать, але не навчання с ціллю, а знання, до якого веде навчання.

Виховувати в нашій методичній системі значить радше дати змогу, відповідне середовище і відповідні засоби для цілеспрямованого **самовиховання**.

Отже, це означає, що все у Пласті в засаді виховує: дещо — прямо, інше — посередньо. Його організаційні форми — гурток, курінь, кіщ, станиця — це прототипи громадських організаційних форм. Його старшина, тобто позиції у пластовій ієрархії від „звичайного" пластуна через усі гурткові чи курінні становища — це зразок громадської провідницької системи. Очевидно, його активність за певною методою с прямим виховним засобом. Усі вони — форма, засоби, активність — мотивовані у своїй основі і керовані у своїй дії метою Пласту.

Пластовий закон дає вказівку, які прикмети слід виховати у пластуна. Закон каже, що пластун є словний, сумлінний, точний тощо. Але — очевидно, коли юнак приступає до Пласту, коли навіть здає одну чи другу пробу і знає напам'ять усі точки закону,, то ми не сподіваємося, що він справді є словний, сумлінний і т. ін. Адже він тому пішов у Пласт (із погляду виховника), щоб таким стати. Але він від початку має дотримувати раз даного слова, виконувати кожне діло по змозі якнайліпше, дотримуватись речень, почувати себе братом усіх пластунів.

Покищо він **поводиться** так тому, що так наказує пластовий закон. Виховна ж ціль Пласту така, щоб пластун поведився у визначений спосіб тому, що він такий є, тому, що, напр., точність, веселість або любов природи стали його прикметою. Виховний шлях Пласту веде від початкового джерела поведінки, яким є вимога закону, до того кінцевого джерела, яким є вироблена прикмета людини.

Треба тут пригадати, що пластовий закон не є єдиною вказівкою виховного ідеалу пластуна-громадянина. Ось **характер**, така важлива прикмета, без якої усі інші мали б малу силу, не названий, а проте, є одною з основних виховних цілей чи радше виховним завданням.

Крім того, у понятті „доброго" громадянина міститься чимало прикмет, які набирають важливости через особливі умовини часу. Керуючись вказівкою пластового проводу, власною обсервацією і власною участю у громадському житті, пластовий виховник повинен включити їх відповідно у пластову виховну програму, доповнюючи, але ніколи не перекреслюючи основних пластових прикмет, висловлених у трьох головних обов'язках і в пластовому законі.

І, вкінці, пластовий виховник мусить розуміти, що пластовий закон, даючи ряд прикмет пластуна-громадянина, хоче, щоб ці прикмети творили *гармонійну цілість* і давали у висліді *певний стиль життя*, у якому окремі прикмети грають свою ролю, витискають своє знамено і дають синтезу. Таке збалансоване виховання пластового стилю життя повинно бути завданням Пласту.

Наше розуміння „громадянина" включає два ствердження: перше — що він *належить* до якоїсь суспільної спільноти, а друге — що він є *активний* учасник життя тієї спільноти, а не тільки її пасивний член. Мета Пласту — приготувати його до тієї активної участі в житті спільноти так, щоб була вона якнайкраща в нашому пластовому розумінні.

Ми всі живемо у трьох могутніх людських спільнотах, які неначе „конкурують" між собою у змаганні за наше місце в них. Ці спільноти — це **людство, держава** нашого поселення і **нація** як органічна спільнота.

Чи хочемо ми, чи ні, ми і наше життя є в певному ставленні до цих спільнот, такому чи іншому. У пластуна-громадянина це ставлення позитивне: це значить, що він не тільки визнає факт своєї приналежності, але теж і своє зобов'язання, яке, згідно з його світоглядом, випливає з факту приналежності. Пластун хоче, щоб його ставлення до людства, держави і нації було не пасивною приналежністю, але активною участю, повною цінного змісту.

Отже, пластун-громадянин відчуває себе повноправним громадянином **вселюдської спільноти**. Його ідеї Добра, Краси, Справедливости, Волі — це вселюдські ідеї, і, прямуючи до них, він змагається за краще завтра цілого людства. Він як пластун (7-а точка пл.закону) відчувається братом усіх пластунів (скавтів) світу, а його обов'язок допомагати іншим обіймає всіх людей. Він бачить долю своєї батьківщини і волю, яка їй справедливо належить, на тлі ідеї справедливости й волі, що повинні панувати у світі. Він бачить у вселюдській спільноті те „народів вольних коло", у якому — як мріяв Франко — його народ повинен „засісти, як господар домовитий". Пластун-громадянин не замикається своєю активністю, ідеями чи зацікавленням у вузьких межах національної або державної спільноти; він вірить, що на те, щоб досягнути щось у великому світі, треба бути і почуватися повноправною частиною того великого світу.

Беручи практично, вселюдська спільнота не є тепер зорганізована. Приналежність до неї є радше психологічна, у почуваннях і в ідеях. Але все більше організацій з уселюдськими ідеями і завданнями дають нагоду до активности на тому полі.

Куди реальнішою є приналежність до **держави поселення** пластуна-громадянина. Ця його приналежність висловлена або формальним громадянством, або фактичним підляганням державним законам. Влада тієї країни є його легальною владою, якій він підкоряється. Із цією державою він зв'язаний своїм-щоденним життям, школою, відпочинком, довкіллям, працею, званням, кар'єрою. В ній він має права і зобов'язання, конкретно з'ясовані в законах і практично викональні. Держава поселення — це теж середовище, у якому — і через яке — він буде старатися працювати для добра своєї національної української спільноти.

Пластуна-громадянина зобов'язує *льоальність* до країни його поселення. Це — очевидно — було і буде інакше в тому випадку, коли чужа держава силою і проти волі українського народу зайняла його територію і на ній установила свою державну владу.

Пластун-громадянин буде старатися бути *активним громадянином* своєї держави чи країни поселення; він повинен брати жваву участь у її житті, спричинятися до її добра, цікавитися її проблемами, ширити в ній свої ідеї, здобувати позиції і впливати на її життя, політику, культуру тощо. Така жвава і всебічна участь у житті держави виховує державотворчий світогляд, якого наша нація не могла набути, живучи в поневоленні і в постійній опозиції до накиненої чужої державної влади.

І вкінці наше найближче середовище — *українська національна спільнота*. Це у ній і для неї постав Пласт і для неї він діє. Ми називаємо націю органічною спільнотою, бо вона є природним збірним тілом усіх людей, що з'єднані спільними прикметами походження, історії, культури, спільним почуттям приналежності і спільним історичним бажанням жити свобідним, повним життям живого організму. Ця спільнота не створена людським розумом для якоїсь розумом визначеної цілі, як, напр., держава. Вона не має форм, складених практичними міркуваннями, не має конституції чи інших людськи створених законів. Приналежність до неї, тобто її „громадянство“, не спирається на формальних документів чи приписах законів, чи навіть на наших бажаннях. Ми приходимо на світ як діти батьків, що є членами нації, і через них ми — можна сказати — „вроджуємося“ у націю з усіма її прикметами, традиціями, змаганнями і зобов'язаннями.

І тут також пластун-громадянин приймає свою приналежність до нації як факт життя, ставиться до нього іпозитивно, з ясным чолом, відкритими очима і відкритим серцем.

Мета Пласту і завдання пластового виховника — це виробити те почуття приналежності до національної спільноти і зробити його твердою складовою частиною світогляду пластуна.

І пластун-виховник мусить старатися, щоб у світогляді пластуна почуття всесвітнього, державного і національного громадянства укладалося гармонійно і конструктивно.

Пласт має виховати „доброго“ громадянина і має своє уявлення тієї доброї якості. Три головні обов'язки пластуна і точки пластового закону вичисляють основні прикмети „доброго“ громадянина. Ми згадували вже, що ці прикмети разом, коли вони вже стали прикметами пластуна, творять певний характеристичний стиль життя.

Громадська функція Пласту полягає в тому, щоб через громадян, вихованих у Пласті, які живуть пластовим стилем життя, діяти так, щоб найвищі ідеали Пласту були визнані громадою, щоб служіння тим ідеалам було прийнятою вимогою, а способи цього служіння були згідні з моральними, етичними і практичними стандартами, які визнає і виховує Пласт.

В назві „пластун“, як теж „скавт“, висловлена ідея Бейден-Пауелла, що юнак повинен вести інших до певної великої мети, тому що він знає дорогу до неї і має моральні, фізичні і практичні прикмети такого провідника. Він не обов'язково мусить мати формальну провідницьку позицію в громаді: він виконує роллю провідника у кожному місці, де він є, у кожній громадській, професійній чи навіть товариській позиції — прикладом, сказати б, „пориваючим прикладом“ свого життєвого стилю.

Я бачу такі *три основні прикмети* пластового життєвого стилю: **ідеалізм, суспільний глузд і характер**. Ці прикмети основні; вони панують над усіма іншими або ж їх виключають. Вони керують життям, думками, амбіціями, мріями і діями пластуна.

Ідеалізм каже пластунові-громадянину вірити в Найвище Єство, яке панує над усім і законам та волі якого треба коритися. Він каже вірити в ірраціональну суть нації, її історичне призначення і її змагання, незалежно від практичних видних її ознак чи, користей із неї. Він учить любити свою національну громаду.

Суспільний глузд призвичаює пласту на-громадянина відчувати і признавати свою приналежність до спільноти. Він виробляє в нього почуття свого місця в громаді і свого обов'язку працювати для неї. Суспільний глузд каже пластунові-громадянину ставити суспільство понад особисті чи групові інтереси або амбіції. Глузд цей каже хотіти бути корисним у громаді і для цього приготуватись духово, фізично і практично.

Характер — в розумінні „міцного характеру" — допомагає в житті реалізувати ідеалізм і суспільний глузд. Він дозволяє і помагає прийняти факт приналежності до спільноти — особливо до національної спільноти — як самозрозумілий факт і стояти твердо при ньому, при ідеях, традиціях і звичаях. Через те характер допомагає виробити громадську чи національну гідність і гордість (не зарозумілість), допомагає не схилитися в покорі перед сильнішими, багатшими чи просто щасливішими націями.

Наприкінці слід згадати одну людську прикмету, яку ще Бейден-Пауелл використовував у своїй „грі" з юнаками і яку він доручає використовувати у виховній роботі. Кожна нормальна людина хоче *бути щасливою*, шукає вдоволення, сатисфакції, заспокоєння цікавості тощо. Пласт використовує це природне бажання спершу для того, щоб притягнути молоду людину до Пласту, бо пластування дає їй нагоду бути щасливою. Але ми теж віримо, що щаслива людина, успішна особисто, вдоволена, здібна тішитись життям — краще пристосована бути корисним, добрим громадянином. Ми хочемо, щоб активна приналежність до громади була не тільки обов'язком — інколи важким, — але щоб вона була теж джерелом особистого щастя, задоволення та сатисфакції.

Тому пластовий провідник-виховник старається, щоб його пластуни були щасливі, пластуючи у виховних уладах, і через те вчилися бути щасливими у своєму активному житті тоді, коли стануть громадянами.

Керуючи пластовою діяльністю в курені і впливаючи на форму та зміст пластування, пластовий виховний мусить мати постійно перед очима образ доброго громадянина як виховну мету Пласту. І було б корисно для нього самого і для його пластунів, якби він провіряв себе, питаючись, чи постанова, яку він прийняв, — наказ, який він дав, — засіб, який він застосував, — його поведінка, яку бачать його пластуни, і їх поведінка, якої він від них вимагає, спричинюються прямо або хоч посередньо до виховання доброго громадянина.

II. Сенчук Роман

ЮНАК

ЮНАК — ЦЕ ВЕЛИКА ЗАГАДКА

Він, при вступі до пластового юнацтва, має одинадцять років, що дає йому право не вважати вже себе дитиною, але теж і не управнює його називати себе мужчиною. Перед ним довгий і складний процес дозрівання, сповнений, з одного боку, поривами, відвагою і недосяжними мріями, а з другого — позначений непевністю, побоюваннями, гіркими розчаруваннями, а навіть і почуттям вини, зокрема тоді, коли причиною для цього є його бунтівлива вдача. Він часом веселий, життєрадісний і товариський, а часом зовсім інший: замкнений у собі, химерний, перечулено вразливий і тяжкий до співжиття. Ці, притаманні юнацькому вікові, прикмети саме й роблять юнака таким нерозгаданим, ускладненим і часто-густо тяжким до ведення.

ФІЗИЧНА СИЛЬВЕТКА ЮНАКА

Із зовнішнього вигляду цей юнак — деколи дивовижна істота. Усе в нього якимось непропорційне, він незграбно рухається, йому все на заваді: тут він спіткнеться, там щось потрутить, а то й випустить з рук. Із цього приводу він аж надто часто буває в незручній, клопітливій ситуації. Упімнення і картання його бентежать і роблять ще більше непевним і безпорадним. У тому віці цілий організм юнака працює понад звичайну норму і стимулює ріст. Він зуживає багато енергії юнака, і тому юнак часто відчуває втому і потребує багато спочинку. Тому й проявів тієї втоми не треба приймати як доказів лінивства або ознак браку зацікавлення.

В загальному, в ранньому віці дозрівання юнак потребує багато виrozumіння і теплої співчуття та моральної підтримки. Насміхи, кпини й догани пригноблюють юнака і часто боляче ранять його уявлення про себе самого та підважують його довіру до себе та до інших.

ЮНАК АКТИВНИЙ

Фізичний ріст сповнює юнака припливом енергії. Із цієї причини він непосидючий і наставлений шукати всіх можливих нагод для вияву призьбираної енергії. Тому, бачачи цю майже постійну рухливість, із якою в парі звичайно йде і слабка спроможність юнака зосередити на чомунебудь свою увагу упродовж довшого часу, не приймайте це як ненормальність. Ви самі доволі швидко зауважите, що довга гутірка мучить юнака, що сидіння без руху при столі в часі сходити стає для нього нестерпним, а довше стояння в лаві він сприймає як муку. Ті помічення повинні бути для вас помічні в укладанні програми зайнять, серед яких рухові ігри, упоряд, спів і ручні роботи виявляються корисними засобами для зужиття турботливого надміру енергії.

Юнак ставить дію вище навчання, для нього рух і нагода для виявлення себе важливіші, ніж пасивне слухання. Тому й не прив'язуйте забагато уваги до непорушних і закостенілих форм і надто тісної, майже касарняної, атмосфери. Вони створюють томливу і шкідливу рутину, у якій звичайно холоне ентузіазм, губиться ініціатива і зроджується нудота та байдужність. Юнак у віці дозрівання — це грудка живого життя, тому й треба йому всього того, що спонукує, збагачує і приспішує те життя.

ЮНАК ЛЕГКО ЗАХОПЛЮЄТЬСЯ

Захоплюватися — це прикмета передусім юнацького віку. У щирому захопленні юнак часто затрачує почуття дійсності і дозволяє уяві вести себе. Він бачить нове, привабливе й цікаве навіть у малій дрібниці, що звичайно нічим і непомітна. Принагідно знайдений на березі озера колірний камінчик, зустрівте на шляху мандрівки, вітром збите з дерева, майстерно вироблене гніздечко пташки чи навіть зустріч на фермі з домашніми тваринами, яких він не бачить у місті, те все вводить юнака в подив і щире захоплення. Часто його захоплення новим відкриттям виростає до розмірів великої пригоди, а тоді питання поваги, опанованої поведінки чи навіть і безпеки сходить у нього на другий план.

У парі із здібністю захоплюватися юнак зраджує нахил до буйної уяви й фантазування. Це часто ставить його у клопітливу ситуацію. Переповідаючи нещодавно пережиті враження, він перебирає мірку і тоді дає іншим підставу сумніватися у правдивості його слів, він легко може стати в їхніх очах брехуном.

Здібність захоплюватися — це ознака багатства людської душі. При її допомозі молода людина легко може відкрити подив для краси всесвіту, віднайти обожання для її Творця та вкінці зрозуміти й відчути призначення людини в житті.

ГУМОР

Юнак із природи веселий і життєрадісний, тому сміх і охота до дурощів і жартування — це нормальні прояви його віку. Деколи веселість, сміх і дотепи в гурті юнаків виникають без ніякої дійсної причини, але це вже своєрідний дар та привілей юнацького віку бачити і втішатися смішним і веселим навіть і там, де старші не бачать ніякої позначки цього. Юнаки сміються таки найбільше із себе самих. Однак деколи люблять вони „конспірувати” проти старших і поставити їх віч-на-віч із якоюсь їхньою вихваткою чи дотепом. Не будьте заскочені, коли й вам колись щось попаде від ваших юнаків. Цього можуть вони поспробувати не так, щоб вами забавитися, але просто випробувати вас, перевірити, чи ви справді один з них, чи ви з ними справді ведете гру. Старайтеся використати це здорове й щире наставлення юнаків до сміху, жартів і невинних вихваток для витворення свobodної, близької і дружньої атмосфери для праці з юнаками.

ЮНАК ХОЧЕ ВІЯВИТИ СЕБЕ

Хлопці у віці дозрівання є самовпевнені, повні ініціативи та охочі себе виявити. Це довір'я у власні спроможності й сили хоча і є здоровою ознакою росту, доволі перебільшене. Робити, пробувати й виявляти ініціативу — це прояви, які мають доводити, що він, юнак, уже не дитина. Невдачі його не відстрашують, бо вони приносять йому досвід, хоч неприємний і деколи болючий, але все таки досвід, який виявляє його браки й недосконалості. Для нього „кожна пригода — до мудрости дорога”, і він цю мудрість зберігає, хоч назовні не все це, може, виявляє. Коли юнак шукає чи просить нагоди для себевияву, він хоче, щоб йому довіряли. Вияв довір'я додає йому самовпевнення і бадьорости, а то й більше: приносить йому вдоволення, що до нього ставляться як до зрілого. Утішатися довір'ям інших і вміти його виправдати — це в уяві юнака найцінніша риса характеру зрілої людини, тому й так жагуче він хоче те довір'я інших для себе здобути.

ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ГУРТУ РОВЕСНИКІВ

У процесі свого дозрівання юнак часто входить у непорозуміння, а то й відкриті конфлікти із своїм батьківським домом. Це звичайно трапляється, коли він передчасно починає усамостійнюватися від батьківської опіки та боротися за своє право уважати себе дозрілим і поводитися як зрілий.

Чим разючіші розходження з батьками, тим міцніші стають його взаємини з гуртом ровесників, у якому юнак шукає схвалення для своєї поведінки та моральної допомоги в конфлікті із світом старших. Цю залежність юнака від гурту — „генгу” — однолітків годиться завжди мати на увазі. Сучасна генерація підлітків має свій окремий світ вартостей, свій власний кодекс поступовання, окремий стиль одягу, вислову й поведінки. Кожний, що хоче бути членом групи, мусить дотримуватися тих устійнених форм, і ця лояльність до них — це своєрідна ціна, яку юнак платить за можливість бути прийнятим до гурту. Тому суворі, мертво-непорушні, а часто у своїй суті маловажні вимоги, щоб юнак був іншим від гурту ровесників, (напр. ігнорував загально прийнятий між малолітніми стиль одягу, не вживав популярних між ними солодких напоїв і різних видів сухих перекусок) часто ставлять його в незручну й клопітливу ситуацію, де він зустрічається із кпинами й насмішками інших. Якщо є потреба виправити щонебудь у поведінці юнака чи внести щось нове вартісне у стиль його життя, мабуть, краще робити це з цілим гуртком, ніж вибирати для цього лише одного юнака. Юнак може послабити свої зв'язки з ровесниками й постановити бути іншим від них лише в пізніших роках свого дозрівання, коли стане свідомим своїх власних сил і відчусь відвагу більше самостійно та по-своєму крокувати в життя.

ЮНАК ШУКАЄ ЖИВИХ ПРИКЛАДІВ ДО НАСЛІДУВАННЯ

У шуканні прикладів до наслідування юнак бажає порівняти себе з іншими, збагнути себе самого та знайти чітко визначені дороговкази у своїй ранній мандрівці в життя. Він цікавиться життям, досягненнями та подвигами національних героїв, визначних провідників, знаних дослідників та популярних спортових зірок, з деякими підсвідоме себе ідентифікує і в їхній наполегливій, глибинній і відданій праці та блискучих і корисних осягах знаходить відповідь на багато своїх пекучих питань.

Не будьте здивовані, а навпаки — будьте того свідомі, що у вас будуть юнаки теж шукати того живого прикладу до наслідування, зокрема коли мова про їхні проблеми у відношенні до звичайного сірого будня. Увесь ваш зовнішній вигляд, ваша поведінка і всі вияви вашого характеру, зокрема в безпосередніх взаєминах з ними, будуть предметом пильної уваги юнаків. Від вас самих буде залежати, скільки вони знайдуть із того, чого так пристрасно шукають, у своєму ототожнюванні з вами.

Ставити перед юнаками сильні, характерні та віддані потребам спільноти постаті до наслідування конечно саме в нашій дійсності, де молодь майже кожного дня зустрічається з приманливими, але в дійсності плитками й фальшивими „героями”. Вони — це ніякі індивідуальності, а звичайний переходовий продукт великого бізнесу і всесильної телевізії, радія та дешевих журналів. Вирвати юнацтво із полону тих ефемеридних героїв — це одна з передумов успіху всієї виховної праці.

ЮНАК ВРАЗЛИВИЙ НА ГІПОКРИЗІЮ

У своїх взаєминах із старшими юнак дуже вразливий на справедливість, об'єктивність, послідовність і все те, що міститься в понятті „чесної гри”. Усі розчарування, а зокрема відчуття заподіяної кривди у відношенні до цих чеснот глибоко залягає в душі юнака і надовго залишається для нього турботливим сумнівом і насторожливим недовір'ям до світу дорослих, у якому йому доводиться віднаходити своє місце. Тому всі виховники повинні вистерігатися облуди, нестійкості й фальшивого моралізування, бо юнаки мають тонкий вроджений дар їх відчуті і правильно по-своєму оцінити тих, що ними послуговуються. Відчуті всю глибоку правду сказаного колись дуже влучного ствердження: „Твої вчинки так голосно кричать, що я не чую, що ти говориш” — здатні не лише дорослі, але й молодь.

ЮНАК ХОЧЕ СЕБЕ ПРОВІРИТИ

Віддалюючися від батьківського дому і вступаючи в нові взаємини із своїм довкіллям, підрастаючий юнак шукає не тільки нових вражень, приємностей і пригод, але теж і можливостей пізнати і перевірити себе шляхом порівняння з іншими в нових для нього ситуаціях. З батьківського дому він звичайно виносить деяке розуміння добра і зла, знання минулого своїх батьків та їхні поучення на мандрівку в життя. Те все він бажає перевірити, випробувати його вартість і переконатися, що досягнення ключа до успішного й щасливого життя лежить у межах його спроможностей. На шляху цієї тяжкої проби він зустрічає багато розчарувань, сумнівів і гірких поразок. І тут перед вами, як його виховниками, відповідальне завдання — допомогти йому перейти цю важливу конфронтацію із життєвою дійсністю успішно. Зрозумілі і приятельські wyjaснення, будуючі приклади і постійний відклик до добрих засновків його молоді душі раніше чи пізніше відкриють йому очі на правду життя та сповнять його довір'ям у його спроможність стати корисною, шляхетною і відповідальною людиною.

Зокрема старші віко-І юнаки люблять дискусії на теми вартості і суспільного призначення людини, їх цікавить етика й мораль, вони теж зацікавлені в різних актуальних суспільних питаннях. Це повинні ви мати на увазі. В живій, морально здоровій і свободній для вислову, шукань і праці атмосфері, — при вмілому й дискретному веденні з боку впорядника, — юнак відчує потребу чітко визначеного світогляду та прийме його як безпомилковий дороговказ у життя.

ЯКИМИ Є ЮНАКИ?

Звичайно кожний юнак є втіленням низки прикмет у різних комбінаціях. Тож не можемо точно визначити типу юнака, а проте, маємо певні його характеристики, а саме ось такі:

Несміливий — він тихий, мовчазний; добрий мислитель і лояльний супроти свого гурту. Його не треба надто насильно „розрухувати”, якщо він залишиться у Пласті, то сам розвинеться.

Небажаний — у своїй уяві. Завжди, має претенсії до цілого світу. Усюди впахується, де щось діється, але почувається, що його там не бажають. Треба намагатися показати йому, що його „хочуть”.

Спортовець — добрий в іграх. Пласт для нього другорядний, часто занедбує шкільні і пластові обов'язки; Треба над ним попрацювати.

Всезнайко — вічно хоче щось показати, чимсь заімпонувати. Перешкоджає у заняттях. Потребує здисциплінованості.

Інтелектуаліст — багато читає, уміє говорити на різні теми на рівні дорослих. У практичному пластуванні недописує. Треба його у тому заохочувати.

Лінивий — якщо справді ні у чому незацікавлений, то треба перевірити, чи не хворий. Треба намагатися зацікавити якоюсь ділянкою.

Неправдомовний — цьому можуть бути різні причини: Навмисне говорить неправду? Звичка? Чи дуже жвава уява? А, може, комплекс меншевартості? Треба йому показати, що не віримо у його брехні.

Революціонер — завжди хоче чогось інакшого. Не визнає правил. Але має провідницький хист. Добре дати йому відповідальний пост.

Неохайний — супроти нього треба бути твердим і послідовним, тоді легко його опанувати.

Виховникові треба зживатися із своїми юнаками, ближче їх пізнати, щоб, пізнавши вдачу юнака, вроджені його прикмети і хиби, вміти добре покерувати його самовихованням.